

Elvis Orbanić, Časne va Žminje, Družba sv. Vinka Paulskog u Župi sv. Mihovila arkandela u Žminju od 1972. do 2022. godine, Žminj: Družba sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog, Provincija Majke Dobroga Savjeta Rijeka i ost., 2022., 225. str.

Nova knjiga posvećena tihom i nenametljivom polustoljetnom radu časnih sestara milosrdnica u župnoj zajednici središnje Istre – Žminju ugodno je iznenadila domaću javnost. Naslovom u dijalektu odmah je definirano da se radi o osobama posvećena života – redovnicama, koje lokalni puk naziva časne ili *koludrice*. Zajednica redovnica u Žminju živa je relikvija angažmana redovništva u prošlom stoljeću. Svjesni da se broj redovnica smanjuje, upitno je do kada će zajednica u Žminju još postojati, stoga je stručna valorizacija njena djelovanja itekako potrebna i dragocjena.

Monografiju potpisuje dr. sc. Elvis Orbanić (1978.), znanstveni suradnik Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU-a u Rijeci, Područne jedinice u Puli. Kao povjesničar u svom se radu fokusira na Tridentsku obnovu i općenito crkvenu povijest ranoga novog vijeka, a poglavito na istarskom i kvarnerskom području. Autor je nekoliko desetaka znanstvenih i stručnih radova, ali i autorskih, priređivačkih i uredničkih knjiga te brojnih popularno-znanstvenih tekstova. Studirao je u Zagrebu i Rimu, a budući da je podrijetlom i djetinjstvom vezan uz Žminj, i sam je učenik časnih sestara.

Urednica je izdanja sestra milosrdnica dr. sc. s. Veronika Mila Popić, i sama povjesničarka. Monografija je objavljena u nakladi Provincije sestara milosrdnica Majke Dobroga Savjeta iz Rijeka, Župe sv. Mihovila arkandela Žminj i tvrtke »Josip Turčinović« d. o. o. iz Pazina, a predstavljena je u župnoj crkvi u Žminju 5. ožujka 2023. godine.

Knjiga je podijeljena na pet tematskih cjelina razvrstanih u poglavlja. Prvo i najdulje poglavlje (str. 19 – 111), pod naslovom »Povijest«, donosi nam povijest Družbe sestara milosrdnica, družbe koja je nastala u Parizu 1633. godine, utemeljena od sv. Lujze de Marillac (1591. – 1660.) u suradnji sa sv. Vinkom Paulskim (1581. – 1660.). Sestre milosrdnice karakterizira tzv. vinkovska karizma, koja se očituje u blizini najmanjima i najpotrebitijima. Sestre dolaze na naše prostore najprije u Zagreb 1845., a u Rijeku 1858. godine kako bi vodile gradsku bolnicu. Nakon II. svjetskoga rata Istra ostaje bez časnih sestara uslijed optiranja za Italiju te ih treba nadomjestiti. Poslijeratni kontekst olovnih vremena za Crkvu, uz zabranu javnoga djelovanja te izvlaštenje vlasništva Družbe (škole i bolnice), potaknuo je časne sestre da potraže nova polja realizacije vinkovske karizme i duhovnosti u župnom pastoralu. Posebna aktivnost u utemeljivanju samostana, podružnica ili kuća prisutnosti ženskih redovničkih zajednica koje će djelovati na župama istarskog područja pripada '50-im godinama 20. stoljeća kada će sve veće župe u Istri osjetiti prisutnost i pomoć časnih sestara. Poduzetni žminjski župnik Marcel Krebel (1931. – 2008.) nije mogao sam odgovoriti na sve izazove pastoralnoga djelovanja te njegovim upornim zalaganjem, nakon stvaranja uvjeta odijeljenoga domaćinstva, časne sestre 14. prosinca 1972. dolaze u Žminj. Pozitivno prihvaćene od okoline preuzimaju sakristansku, orguljašku i katehetsku službu,

uz vođenje crkvenoga pjevanja i župnikova domaćinstva. Najmanje dvije sestre od tada djeluju u žminjskoj zajednici ostavljajući velik trag.

Drugo poglavlje, »Sestre« (str. 119 – 154), sadrži podatke o formaciji, svakodnevici i redovničkom odijelu časnih sestara milosrdnica, koje se tijekom povijesti mijenjalo. U nastavku su detaljno prikazani životopisi časnih sestara podrijetlom ili službom povezanih s podružnicom i župom Žminj. Sveukupno se radi o 19 zanimljivih životopisa s priloženim fotografijama. Prozopografskim pristupom podružnica ili redovnička kuća dobiva ljudsko lice.

Treće poglavlje nosi naslov »Kronika« (str. 155 – 187) te sadrži prijepis polustoljetne samostanske kronike vođene različitim intenzitetom, ovisno o afinitetu članica samostana. Poglavlje svjedoči o tome koliko spomenice ili kronike vrijede i kolikim zanimljivim informacijama obiluju.

Poglavlje pod naslovom »Tablice« (str. 189 – 211) sadrži šest tablica koje pomažu orijentirati se u iznesenom gradivu, ali i pratiti demografiju župe. U sklopu poglavlja nalazi se zaključak te izvori i literatura kojom se autor koristio pri pisanju ovoga djela.

Peto poglavlje nosi naslov »Sjećanja« (str. 213 – 222) te donosi svjedočanstva sedmero svjedoka djelovanja sestara u Žminju tijekom 50 godina, što ovo djelo obogaćuje zavičajno-obiteljskom notom, ostajući historiografski utemeljeno. Cjelina je izdanja obogaćena s više desetaka fotografija, što crno-bijelih, što u boji, tematski raspoređenih među tekstem kojemu daju živost i dinamiku.

Naoko povijest jedne redovničke zajednice u nedalekoj povijesti nije zanimljiva tema, ali u njoj se očituje povijest jednoga vremena, svjedočanstvo minulih stvarnosti te je u ovom konkretnom slučaju to spomenik samozatajnoj službi za druge. Tako studija djelovanja jedne zajednice ukazuje na bitne segmente crkvene, društvene i zavičajne povijesti. Najveća je vrijednost ovoga djela u znanstvenom i stručnom pristupu, koji nam jamči kvalitetu sadržaja i utemeljenost zaključaka. Stoga stručna obrada djelovanja ove žminjske redovničke zajednice sadrži podsjetnik na desetak podružnica i zajednica koje su u Istri djelovale, ali njihova povijest nije dovoljno dokumentirana ni obrađena. Knjiga je pisana jezikom pristupačnim širem krugu čitatelja te zavrjeđuje pozornost struke.

Gaudencije Vito Spetić